

ФАКТОРИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

©2021 БАЛЮК Ю. С.

УДК 338.58:65.014
JEL: F13; F19; L60; P42

Балюк Ю. С. Фактори розвитку експортно-імпортної діяльності вітчизняних промислових підприємств

У статті узагальнено основні фактори зовнішнього середовища, які впливають на розвиток експортно-імпортної діяльності вітчизняних промислових підприємств у сучасних умовах; виокремлено фактори зовнішнього середовища, які безпосередньо впливають на цю діяльність. Обґрунтовано доцільність аналізу лагового впливу факторів зовнішнього середовища. Рекомендовано процес аналізу факторів зовнішнього середовища, які впливають на розвиток експортно-імпортної діяльності промислових підприємств, здійснювати в такій послідовності етапів: 1) теоретико-логічний аналіз основних факторів впливу зовнішнього середовища на розвиток експортно-імпортної діяльності в країні; 2) аналіз факторів зовнішнього середовища, які безпосередньо впливають на розвиток цієї діяльності підприємств; 3) аналіз основних тенденцій у динаміці факторів зовнішнього середовища, які безпосередньо впливають; 4) визначення причинно-наслідкових взаємозв'язків у системі факторів зовнішнього середовища, які безпосередньо впливають; 5) визначення залежності обсягу реалізованої промислової продукції від зовнішніх факторів, які безпосередньо впливають; 6) визначення лагового впливу факторів зовнішнього середовища, які безпосередньо впливають на розвиток експортно-імпортної діяльності промислових підприємств; 7) розроблення управлінських заходів щодо посилення розвитку експортно-імпортної діяльності вітчизняних промислових підприємств. Означена послідовність етапів сприяє організації процесу визначення факторів і напрямів розвитку експортно-імпортної діяльності в Україні. У статті запропоновано перелік аналітичних інструментів, які слід використовувати в аналізі факторів зовнішнього середовища, які впливають на розвиток експортно-імпортної діяльності промислових підприємств.

Ключові слова: експортно-імпортна діяльність, промислові підприємства, аналіз лагового впливу, фактори зовнішнього середовища, аналітичні інструменти.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-7-91-100>

Рис.: 10. Табл.: 1. Формул.: 2. Бібл.: 14.

Балюк Юлія Сергіївна – аспірантка кафедри вищої математики та економіко-математичних методів, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

UDC 338.58:65.014
JEL: F13; F19; L60; P42

Baliuk Yu. S. The Factors of Development of Export-Import Activity of Domestic Industrial Enterprises

The article generalizes the main external environment factors that affect the development of export-import activities of domestic industrial enterprises in modern conditions; the external environment factors that directly affect this activity are distinguished. The expediency of analysis of lag influence of external environment factors is substantiated. It is recommended to carry out the process of analysis of external environment factors that affect the development of export-import activity of industrial enterprises in the following sequence of stages: 1) theoretical-logical analysis of the main factors of external environment impact on the development of export-import activity in the country; 2) analysis of external environment factors that directly affect the development of this activity of enterprises; 3) analysis of the main tendencies in the dynamics of the directly affecting external environment factors; 4) determination of causal relationships in the system of the directly affecting external environment factors; 5) determination of dependence of the volume of industrial products sold on the directly affecting external environment factors; 6) determination of the lag influence of external environment factors that directly affect the development of export-import activities of industrial enterprises; 7) development of administration measures to strengthen the development of export-import activities of domestic industrial enterprises. The above specified sequence of stages facilitates the organization of the process of determining factors and directions of development of export-import activity in Ukraine. The article proposes a list of analytical instruments that should be used in the analysis of external environment factors that affect the development of export-import activities of industrial enterprises.

Keywords: export-import activities, industrial enterprises, analysis of lag influence, external environment factors, analytical instruments.

Fig.: 10. Tabl.: 1. Formulae: 2. Bibl.: 14.

Baliuk Yulia S. – Postgraduate Student of the Department of Mathematics and Mathematical Methods in Economics, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

Розвиток експортно-імпортної діяльності промислових підприємств відбувається в складних соціально-економічних умовах, які періодично ще більше ускладнюються у зв'язку з черговими спалахами пандемії коронавірусу. Водночас посилюється державна підтримка підприємств, яка виражається в розробленні та прийнятті комплексу заходів щодо підвищення розвитку їх експортно-імпортної діяльності. Одним із основних таких заходів є націлення України на укладення «промислового безвізу», що

сприятиме збільшенню обсягів виробництва й експорту промислових товарів і стимулюватиме розвиток підприємництва в Україні», – сказав Перший віцепрем'єр-міністр України – міністр економіки України Олексій Любченко [1].

Проблеми розвитку експортно-імпортної діяльності промислових підприємств залишаються в числі актуальних проблем економіки, вирішення яких є терміновим. Дослідженням розвитку експортно-імпортної діяльності промислових підприємств в

Україні займалися багато відомих вчених і практиків, а саме: А. А. Мазараки, Т. М. Мельник [2], В. С. Пономаренко, А. І. Піддубна [3], А. Г. Ліпич, А. О. Фатенок-Ткачук [4], Л. М. Малярець, Н. В. Проскурніна [5], І. О. Бараннік [6], О. О. Якушев [7], В. П. Андришин [8], А. Дунська [9], Л. Д. Чалапко (Калник), Л. А. Перетятко, С. І. Козак [10], О. В. Шкурупій, В. В. Гончаренко, І. А. Артеменко [11] та інші.

Слід відзначити одностайність думки цих та інших вчених, що на розвиток експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств істотно впливають фактори зовнішнього та внутрішнього середовища. Серед чинників зовнішнього середовища вони виокремлюють *фактори зовнішнього мікросередовища*, до яких відносять:

- ✦ *політичні* (наявність державної підтримки, участь у світових економічних угрупованнях, наявність державних міжнародних маркетингових досліджень);
- ✦ *законодавчо-правові* (необхідність ліцензування експорту деяких видів продукції, досконалість законодавчої бази, відповідність законодавства України вимогам законодавства ЄС у пріоритетних сферах);
- ✦ *економічні* (наявність ефективної системи кредитування та страхування, досконалість банківська система, інвестиції в експортоорієнтовані галузі, рівень цін на ресурси на внутрішньому ринку, високий рівень конкуренції між виробниками, агресивність з боку іноземних продавців, західних фірм, конкурентоспроможність продукції на вітчизняному ринку);
- ✦ *неформальні обмеження* (бюрократизм, багатоступінчатість процедури одержання дозволу на ЗЕД);
- ✦ *часу та простору* (рівень технічного прогресу в галузі транспорту, досягнення в галузі комунікації, швидкий обмін інформації щодо нової продукції, можливість переміщувати виробництво з країни в країну);
- ✦ *освітні* (наявність школи для підготовки спеціалістів ЗЕД);
- ✦ *соціальні* (невпевненість у економічній стабільності у власній країні, відсутність національної свідомості, низький рівень життя як результат відсутності мотивації у випуску якісної продукції).

А *факторами зовнішнього макросередовища* вчені вважають також:

- ✦ *інші політичні* (військові конфлікти, політичні реформи, економічні блокади, страйки, стан зовнішньоекономічних зв'язків);
- ✦ *інші економічні* (існування тарифних і нетарифних бар'єрів, продукція, яка експортується, належить до тих галузей, на які існує монополія у країні-партнері, високий рівень кон-

куренції, сприятливий інвестиційний клімат, широке використання практики відстрочки платежу, необхідність кооперації виробництва, високий рівень реклами продукції власного виробництва);

- ✦ *природно-кліматичні* (сезонність продукції, стихійні лиха, невідповідність потреб клімату до експортованої продукції);
- ✦ *адміністративні* (нетарифні перешкоди для імпортованої продукції);
- ✦ *законодавчо-правові* (механізм торговельно-економічних відносин із зарубіжними партнерами, необхідність отримання ліцензій на торгівлю певними видами продукції);
- ✦ *психологічно-соціальні* (наявність національного менталітету, національний стереотип ведення бізнесу, гостинність);
- ✦ *технологічні* (високий рівень технологій виробництва, засобів автоматизації, інформаційних технологій);
- ✦ *історичні* (тривале існування ринкових відносин, пристосованість підприємств до ринкових умов праці, наявність знань і практики стратегічного управління, маркетингового дослідження, здійснення ЗЕД);
- ✦ *стандартизації та взаємозамінності* (відповідність продукції міжнародним стандартам, взаємозамінність комплектуючих) [5; 10].

При цьому вчені говорять про взаємопов'язаність факторів, що виражається в необхідності комплексного та системного дослідження; складність зовнішнього середовища, що позначається на повсякденному реагуванні на вплив його факторів; інтенсивність змін зовнішнього середовища; невизначеність зовнішнього середовища, яка пов'язана з попередніми ознаками та їх спільним впливом, що виражається у складностях оцінювання факторів впливу; неперервність впливу факторів, що потребує постійного їх урахування [12].

У доповіді «Перспективи світової економіки» (червень 2021 р.) експерти Світового банку прогнозують зростання валового внутрішнього продукту України у 2021 р. на колишньому рівні – всього 3,8%. У 2022 і 2023 рр. ВВП України виросте на 3,1%. Це менше, ніж вказує Кабмін у своєму макропрогнозі (3,8% у 2022 р., 4,7% у 2023 р.) [13]. До речі, зростання світової економіки очікується на рівні 5,6% – це найвищий показник відновлення після рецесії за останні 80 років. Такий рівень зростання досягнеться за рахунок підйому економічної активності у великих країнах. Також експерти Світового банку вважають, що для здійснення прогнозу в Україні потрібен поступ за такими напрямками:

- 1) відродження здорового банківського кредитування підприємств шляхом завершення реформування державних банків;

- 2) залучення приватних інвестицій до секторів, пов'язаних із зовнішньою торгівлею, шляхом створення прозорого ринку земель сільськогосподарського призначення, демонополізації ключових галузей і зміцнення антимонопольної політики та її реалізації, приватизації державних підприємств і подолання корупції;
- 3) забезпечення макроекономічної стабільності шляхом розв'язання проблеми зростання поточних видатків, залучення достатніх обсягів фінансування, подальшого зниження рівня інфляції та відновлення резервів.

Без поступу в реалізації реформ і достатнього фінансування зростання може сповільнитися до менше, ніж 2% унаслідок втрати довіри інвесторів, загострення макроекономічної вразливості та стиснення внутрішнього попиту через фінансові труднощі [13].

Слід відмітити, що в «Експортній стратегії України: Дорожній карті стратегічного розвитку торгівлі 2017–2021» визначено такі негативні фактори, що впливають на експортно-імпорتنу діяльність підприємств:

- 1) зменшення попиту на українську продукцію та несприятлива цінова кон'юнктура на міжнародних ринках;
- 2) погіршення фінансового стану вітчизняних підприємств і відсутність доступу до кредитних ресурсів, що призводить до імпорту дешевої сировини та матеріалів;
- 3) обмеження щодо експорту українських товарів на російський ринок;
- 4) зростання собівартості вітчизняної продукції;
- 5) продовження збройного конфлікту на території України [14].

Конкурентними перешкодами, які стримують загальний розвиток країни, є невирішені питання розвитку потенціалу, здатності до диверсифікації; розвитку людського капіталу; вартості, регулювання та інфраструктури, що потребують регуляторної реформи інфраструктури; вартості ведення бізнесу, спрощення процедур торгівлі; регіонального розвитку та інтеграції, невирішені зовнішні питання, серед них: доступ до ринків і реформа економічної політики, послуги з підтримки торгівлі, просування та брендинг.

Отже, негативними факторами розвитку експортно-імпорتنної діяльності підприємств є такі фактори:

- ✦ *негативні фактори глобального економічного розвитку* (суттєва волатильність кон'юнктури світових ринків на певну продукцію українського експорту, зміну цінової кон'юнктури в ЄС на низку позицій, зокрема на пшеницю, кукурудзу та вугілля; економічна ситуація в ЄС; недостатня поінформованість бізнесу щодо виходу на ринок ЄС; брак систе-

ми просування експорту; недостатня пріоритетність і швидкість роботи щодо відкриття доступу на ринок ЄС української продукції, нескоординованість дій усіх органів влади);

- ✦ *політичні* (припинення переміщення вантажів через лінію зіткнення залізничними та автомобільними шляхами в межах Донецької та Луганської областей; продовження торговельної агресії Росії (дія ембарго щодо поставок на її територію українських продовольчих товарів, застосування до українського експорту ставок РНС, неправомірна заборона транзиту її територією товарів українського походження до третіх країн);
- ✦ *внутрішні макроекономічні* (значна сировинна спрямованість українського експорту та суттєва залежність вітчизняних підприємств від зовнішнього ринку збуту, що робить дуже вразливим від цінових коливань обсяг надходження валютних ресурсів);
- ✦ *системні проблеми розвитку зовнішньоекономічної діяльності* (відшкодування ПДВ, валютне, митне та податкове регулювання) [14].

Багато вчених виділяють фактори зовнішнього середовища, які безпосередньо впливають на розвиток експортно-імпорتنної діяльності. До цих факторів відносять: ВВП у фактичних цінах (млн грн, X_1); обсяг експорту товарів (млн дол. США, X_2); обсяг імпорту товарів (млн дол. США, X_3); прямі інвестиції в Україну, в яких контролюючим інвестором є резидент (млн дол. США, X_4); валовий зовнішній борг (млн дол. США, X_5); індекс інфляції (% , X_6); індекс промислової продукції (% , X_7); рівень безробіття (% , X_8) [4–6; 8; 11; 12]. Також вчені та практики рекомендують для аналізу розвитку експортно-імпорتنної діяльності вітчизняних промислових підприємств використовувати показник обсягу реалізованої промислової продукції (млн грн, Y). На рис. 1 – рис. 9 зображено динаміку цих макроекономічних факторів протягом 2004–2020 рр.

Слід відмітити стрімке зростання ВВП у фактичних цінах протягом періоду дослідження (рис. 1).

Починаючи з 2016 р. маємо зростання обсягів експорту товарів до 2020 р., коли значення цього показника зменшилося порівняно з 2019 р. на 1,7% (рис. 2).

З 2015 р. спостерігається зростання обсягів імпорту товарів, але у 2020 р. відбувся спад на 11,0% порівняно з 2019 р. (рис. 3).

Показник прямих інвестицій в Україну, в яких контролюючим інвестором є резидент, протягом 2004–2020 рр. має нестійку динаміку. У 2019 р. спостерігалось зростання цього показника, але у 2020 р. маємо надзвичайно великий відтік прямих іноземних інвестицій з України (рис. 4).

Починаючи з 2016 р. показник валового зовнішнього боргу зростає (рис. 5).

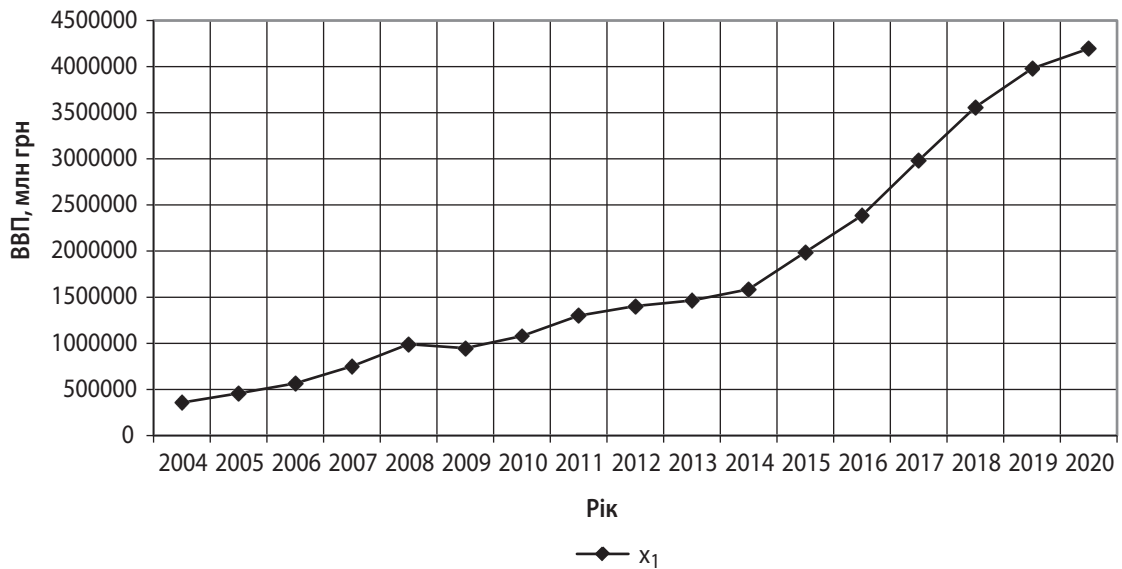

Рис. 1. Динаміка ВВП у фактичних цінах протягом 2004–2020 рр.

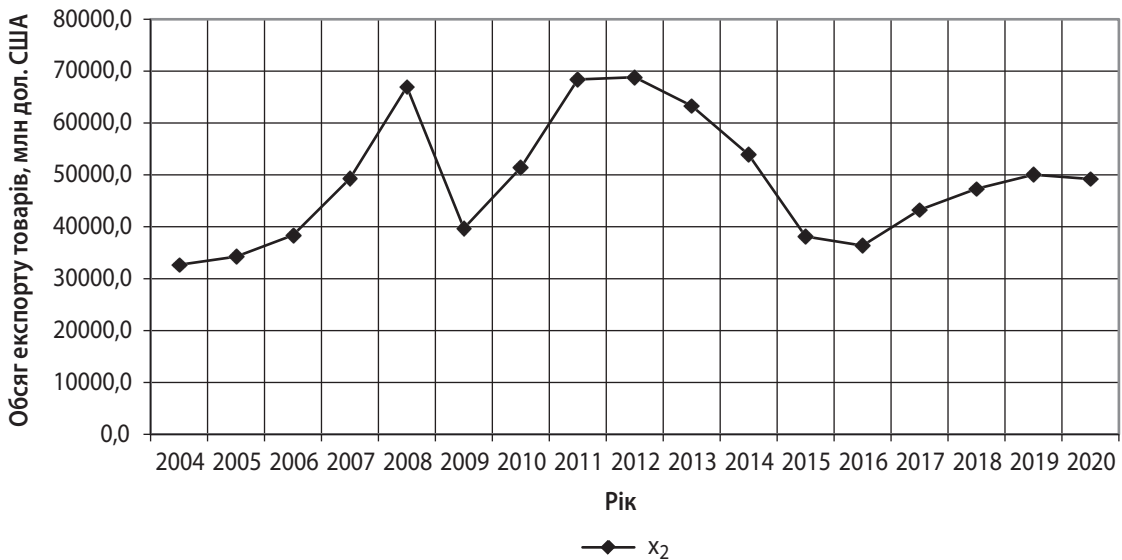

Рис. 2. Динаміка обсягу експорту товарів протягом 2004–2020 рр.

Позитивну динаміку з 2016 р. має індекс інфляції (рис. 6).

В останні три роки індекс промислової продукції знижується (рис. 7).

Щодо рівня безробіття, то позитивна динаміка з 2017 р. змінилась у 2020 р., коли значення цього показника дорівнювало 9,9% (рис. 8).

Динаміка обсягу реалізованої промислової продукції з 2010 р. позитивна, маємо зростаючу тенденцію показника (рис. 9).

Аналіз ланцюгових темпів зростання цих макроекономічних показників протягом 2013–2020 рр. (рис. 10) свідчить про нестійкі зміни їх значень, особливо це стосується обсягу експорту, обсягу імпорту, індексу промислової продукції. Слід

зазначити чітку тенденцію до збільшення ланцюгових темпів прямих інвестицій в Україну (активів) з 2016 р.

Для аналізу впливу означених факторів зовнішнього середовища на обсяг реалізованої промислової продукції слід визначити причинно-наслідкові взаємозв'язки між цими основними макроекономічними показниками за допомогою коефіцієнтів кореляції (табл. 1).

Отже, обсяг реалізованої промислової продукції (млн грн, Y) тісно пов'язаний з ВВП у фактичних цінах (млн грн, X_1), валовим зовнішнім боргом (млрд дол. США, X_5), рівнем безробіття (% X_8). У системі макроекономічних показників найтісніше взаємозв'язані показники: валовий зовнішній борг (млрд дол. США, X_5); обсяг експорту (млн дол. США, X_2);

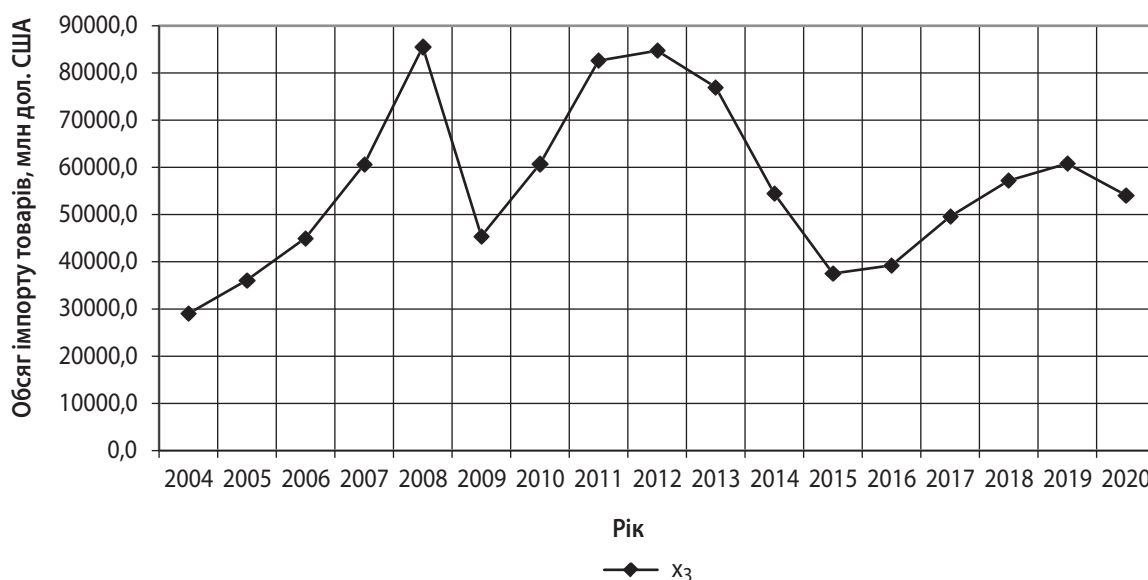

Рис. 3. Динаміка обсягу імпорту товарів протягом 2004–2020 рр.

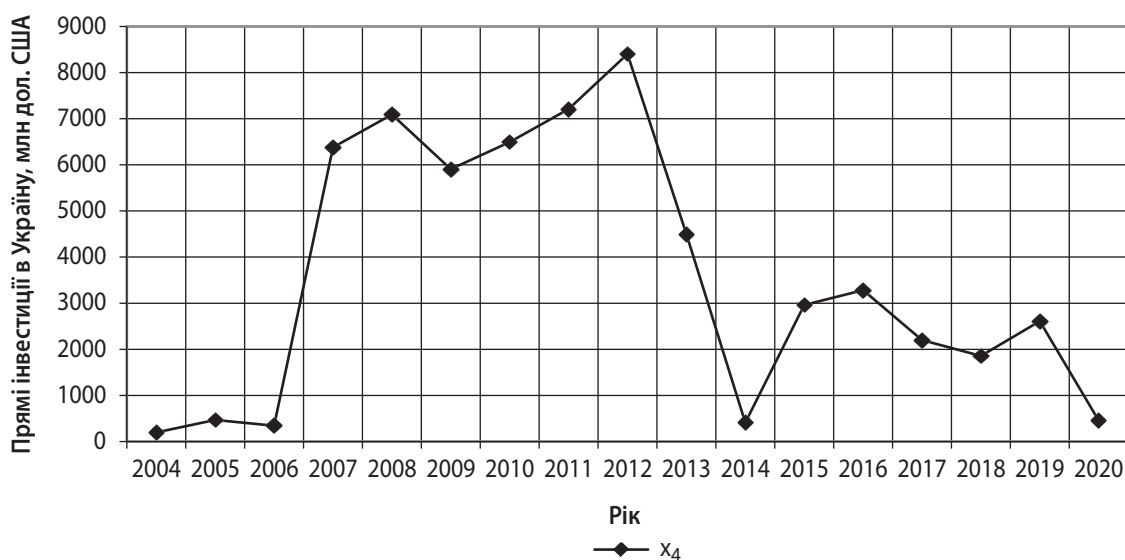

Рис. 4. Динаміка прямих інвестицій в Україну, в яких контролюючим інвестором є резидент, протягом 2004–2020 рр.

обсяг імпорту (млн дол. США, X_3); прямі інвестиції в Україну (млрд дол. США, X_4). Слабко в системі макроекономічних показників взаємозв'язані показники: індекс інфляції (% X_6) та індекс промислової продукції (% X_7).

Далі аналіз слід продовжити визначенням залежності показника обсягу реалізованої промислової продукції (млн грн, Y) від факторів безпосереднього впливу зовнішнього середовища. Для цього слід провести багатофакторний регресійний аналіз. Рівняння залежності обсягу реалізованої промислової продукції від факторів безпосереднього впливу зовнішнього середовища протягом 2004–2020 рр. має вигляд:

$$Y = 2,2637E6 + 0,735X_1 + 50,72X_2 - 30,758X_3 + 87,63X_4 - 6,47X_5 + 14764,2X_7,$$

при цьому обчислена модель статистично значуща, про що свідчать такі критерії: коефіцієнт детермінації $R^2 = 0,9903$, критерій Фішера $F = 152,59$. Отже, протягом досліджуваного періоду на обсяг реалізованої промислової продукції безпосередньо впливають такі фактори: ВВП у фактичних цінах, обсяг експорту, обсяг імпорту, прямі інвестиції в Україну, валовий зовнішній борг, індекс промислової продукції; а не впливають: індекс інфляції та рівень безробіття.

Для визначення стійкості впливу означених макроекономічних показників на обсяги реалізованої промислової продукції доцільно обчислити рівняння регресій від їх лагових змінних. Отже, для підтвердження позитивності чи негативності дії впливових факторів зовнішнього середови-

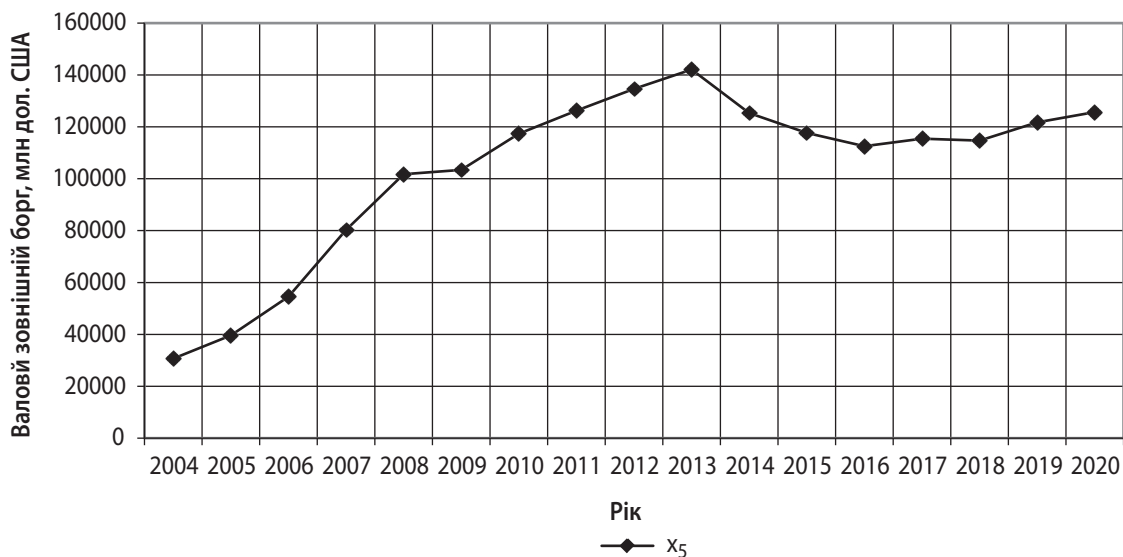

Рис. 5. Динаміка валового зовнішнього боргу протягом 2004–2020 рр.

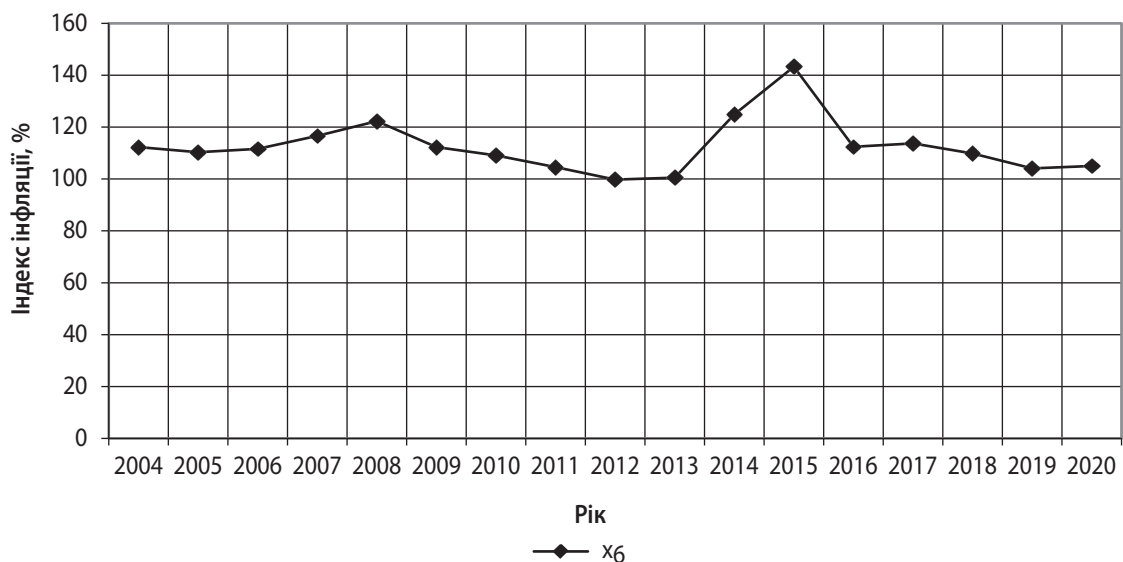

Рис. 6. Динаміка індексу інфляції протягом 2004–2020 рр.

ща на розвиток експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств рекомендується обчислювати регресійні залежності із лаговими змінними. Динамічна економетрична модель з розподіленим лагом залежності обсягів реалізованої промислової продукції від ВВП у фактичних цінах і його чотирьох лагових змінних має вигляд:

$$Y = 41786,6 + 0,826X_1, R^2 = 0,933,$$

що свідчить про значущість поточного впливу цього фактора та незначущість лагового впливу.

Обчислені динамічні економетричні моделі з розподіленим лагом приводять до таких **висновків**:

- 1) обсяги реалізованої промислової продукції не залежать від зміни обсягів експорту та його лагових змінних;

- 2) обсяги реалізованої промислової продукції не залежать від зміни обсягів імпорту та його лагових змінних;

$$Y = 2,73383E6 - 295,68X_{4L1} + 131,395X_{4L4}, R^2 = 0,764,$$

тобто обся-

ги реалізованої продукції залежать від запізнювального впливу на один і чотири періоди обсягів прямих інвестицій в Україну;

$$Y = 2,2997E6 - 28,32X_{5L1} + 27,15X_{5L4}, R^2 = 0,811,$$

тобто обсяги

реалізованої продукції залежать від запізнювального впливу на один і чотири періоди валового зовнішнього боргу;

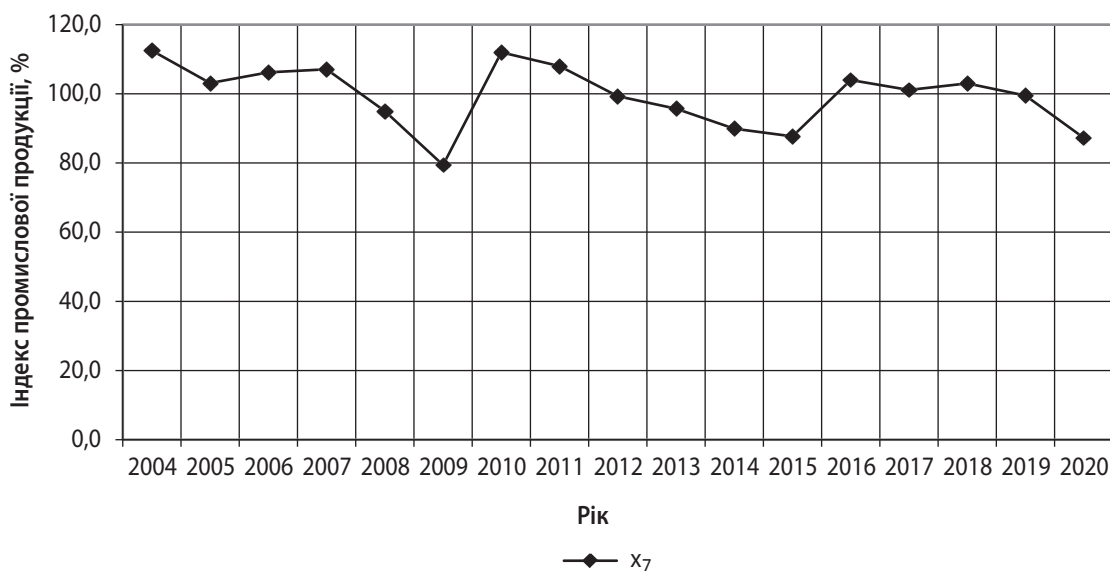

Рис. 7. Динаміка індексу промислової продукції протягом 2004–2020 рр.

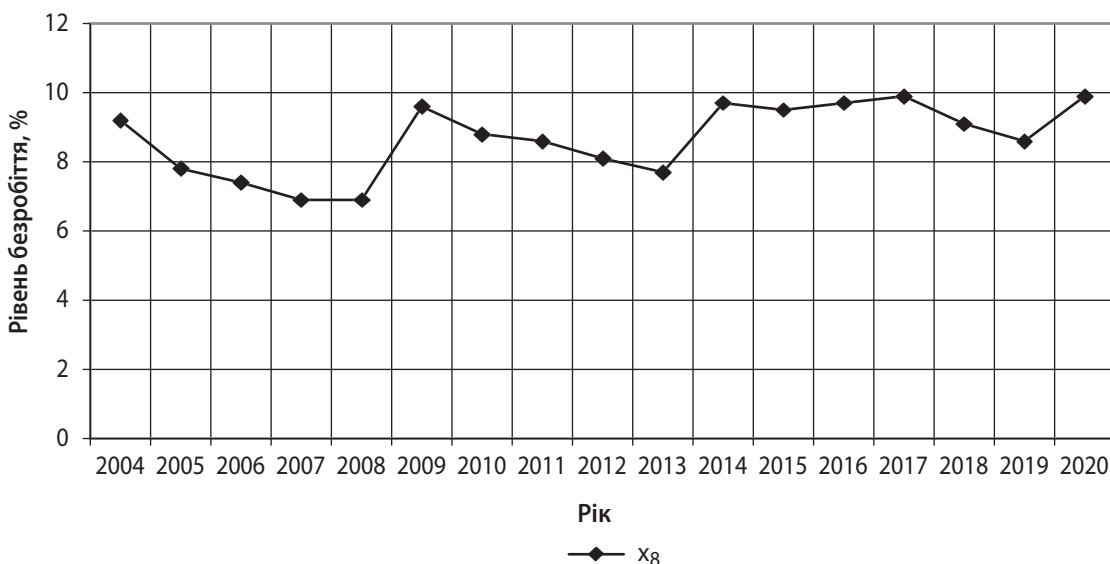

Рис. 8. Динаміка рівня безробіття протягом 2004–2020 рр.

5) обсяги реалізованої промислової продукції не залежать від зміни індексу промислової продукції та його лагових змінних.

Отже, на змінення обсягів реалізованої промислової продукції істотний поточний вплив здійснює ВВП у фактичних цінах; лаговий вплив здійснюють прямі інвестиції в Україну, валовий зовнішній борг. Від решти макроекономічних факторів безпосереднього впливу обсяг реалізованої промислової продукції не залежить.

Таким чином, аналіз факторів зовнішнього середовища, які впливають на розвиток експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств, рекомендується здійснювати в такі послідовності етапів:

- 1) теоретико-логічний аналіз основних факторів впливу зовнішнього середовища на розвиток експортно-імпоротної діяльності в країні;
- 2) аналіз факторів зовнішнього середовища, які безпосередньо впливають на розвиток цієї діяльності підприємств;
- 3) аналіз основних тенденцій у динаміці факторів зовнішнього середовища, які безпосередньо впливають;
- 4) визначення причинно-наслідкових взаємозв'язків у системі факторів зовнішнього середовища, які безпосередньо впливають;
- 5) визначення залежності обсягу реалізованої промислової продукції від зовнішніх факторів, які безпосередньо впливають;

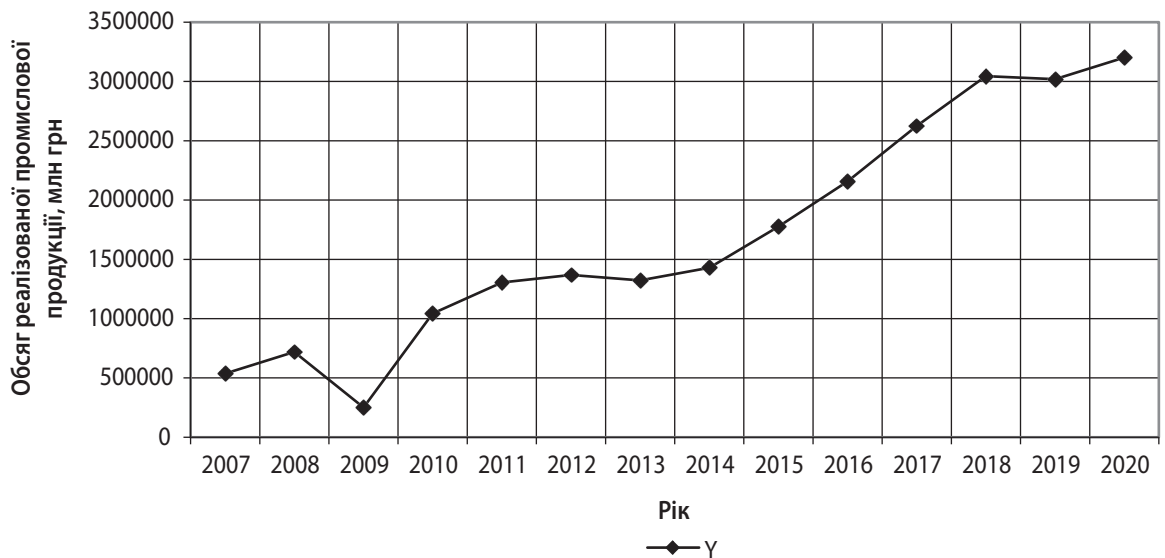

Рис. 9. Динаміка обсягу реалізованої промислової продукції протягом 2007–2020 рр.

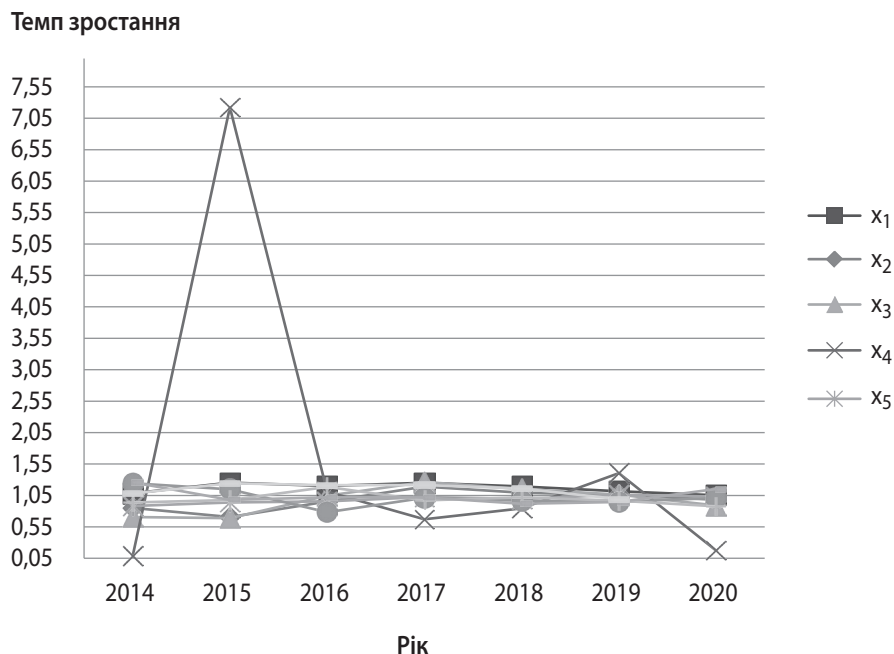

Рис. 10. Ланцюгові темпи зростання основних макроекономічних показників України протягом 2013–2020 рр.

- 6) визначення лагового впливу факторів зовнішнього середовища, які безпосередньо впливають;
- 7) розроблення управлінських заходів щодо посилення розвитку експортно-імпоротної діяльності вітчизняних промислових підприємств.

Означена послідовність етапів сприяє організації процесу визначення факторів і напрямів розвитку експортно-імпоротної діяльності в Україні. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Перший віце-прем'єр-міністр України окреслив пріоритетні кроки щодо подальшої інтеграції України в

ЄС / Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/pershij-vice-premyer-ministr-ukrayini-okresliv-prioritetni-kroki-shchodo-podalshoyi-integraciyi-ukrayini-v-yes>

2. Мазаракі А. А., Мельник Т. М. Регуляторна політика у сфері зовнішньої торгівлі : монографія. Київ : КНТЕУ, 2010. 470 с.
3. Пономаренко В. С., Піддубна Л. І. Проблеми та виклики трансформації механізмів міжнародної конкуренції та конкурентоспроможності // Конкурентоспроможність: проблеми науки та практики : монографія. Харків : ФОП Павленко О. Г. ; ВД «ІНЖЕК», 2011. С. 54–70.
4. Ліпич Л. Г., Фатенюк-Ткачук А. О. Фактори впливу на розвиток зовнішньоекономічної діяльності маши-

Матриця парних коефіцієнтів кореляції макроекономічних показників України

	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	Y
X ₁		0,0356	0,0609	0,0425	0,5520	-0,0539	-0,1238	0,5175	0,9740
		(16)	(16)	(16)	(16)	(16)	(16)	(16)	(16)
		0,8958	0,8228	0,8759	0,0266	0,8429	0,6479	0,0401	0,0000
X ₂	0,0356		0,9818	0,8363	0,6439	-0,3261	-0,0484	-0,3902	0,0479
	(16)		(16)	(16)	(16)	(16)	(16)	(16)	(16)
	0,8958		0,0000	0,0001	0,0071	0,2178	0,8588	0,1351	0,8603
X ₃	0,0609	0,9818		0,7965	0,6122	-0,3884	-0,0150	-0,4764	0,0544
	(16)	(16)		(16)	(16)	(16)	(16)	(16)	(16)
	0,8228	0,0000		0,0002	0,0117	0,1371	0,9561	0,0621	0,8415
X ₄	0,0425	0,8363	0,7965		0,7742	-0,1343	-0,3314	-0,1385	0,0002
	(16)	(16)	(16)		(16)	(16)	(16)	(16)	(16)
	0,8759	0,0001	0,0002		0,0004	0,6201	0,2099	0,6091	0,9995
X ₅	0,5520	0,6439	0,6122	0,7742		-0,0853	-0,3819	0,2770	0,5366
	(16)	(16)	(16)	(16)		(16)	(16)	(16)	(16)
	0,0266	0,0071	0,0117	0,0004		0,7535	0,1444	0,2989	0,0321
X ₆	-0,0539	-0,3261	-0,3884	-0,1343	-0,0853		-0,4093	0,2643	-0,0584
	(16)	(16)	(16)	(16)	(16)		(16)	(16)	(16)
	0,8429	0,2178	0,1371	0,6201	0,7535		0,1154	0,3225	0,8299
X ₇	-0,1238	-0,0484	-0,0150	-0,3314	-0,3819	-0,4093		-0,2531	0,0089
	(16)	(16)	(16)	(16)	(16)	(16)		(16)	(16)
	0,6479	0,8588	0,9561	0,2099	0,1444	0,1154		0,3443	0,9739
X ₈	0,5175	-0,3902	-0,4764	-0,1385	0,2770	0,2643	-0,2531		0,5390
	(16)	(16)	(16)	(16)	(16)	(16)	(16)		(16)
	0,0401	0,1351	0,0621	0,6091	0,2989	0,3225	0,3443		0,0312
Y	0,9740	0,0479	0,0544	0,0002	0,5366	-0,0584	0,0089	0,5390	
	(16)	(16)	(16)	(16)	(16)	(16)	(16)	(16)	
		0,0356	0,0609	0,0425	0,5520	-0,0539	-0,1238	0,5175	0,9740

нобудівних підприємств. *Економіка та держава*. 2008. № 5. С. 29–32. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/5_2008/8.pdf

5. Малярець Л. М., Проскурніна Н. В. Контролінг зовнішньоекономічної діяльності підприємства: аналітичний підхід : монографія. Харків : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. 228 с.
6. Бараннік І. О. Формування аналітичного забезпечення розроблення стратегій розвитку та використання експортно-імпортного потенціалу підприємства. *Бізнес Інформ*. 2017. № 12. С. 250–255. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2017-12_0-pages-250_255.pdf
7. Якушев О. О. Зовнішні та внутрішні загрози зовнішньоекономічної діяльності України. *Культура народів Причорномор'я*. 2012. № 233. С. 86–89. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/46504/25-Yakushev.pdf?sequence=1>
8. Андришин В. П. Фактори ефективності експортної діяльності підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 5. Ч. 2. С. 11–14. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_05/75.pdf

9. Дунська А. Експортно-імпортна діяльність України. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2016. № 3. С. 36–46. URL: [http://zt.knute.edu.ua/files/2016/3\(86\)/5.pdf](http://zt.knute.edu.ua/files/2016/3(86)/5.pdf)
10. Чалапко (Калник) Л. Д., Перетятко Л. А., Козак С. І. Експортний потенціал України: проблеми і перспективи реалізації. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2016. Вип 26.2. С. 247–253. DOI: <https://doi.org/10.15421/40260237>
11. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посіб. / Шкурупій О. В., Гончаренко В. В., Артеменко І. А. та ін. Київ : Центр навчальної літератури, 2012. 248 с.
12. Гринько П. О. Діагностика факторів зовнішнього середовища, які впливають на розвиток експортно-імпортної діяльності промислових підприємств. *Бізнес Інформ*. 2018. № 8. С. 51–56. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2018-8_0-pages-51_56.pdf

13. Статистика зовнішнього сектору України за методологією 6-го видання «Керівництва з платіжного балансу та міжнародної інвестиційної позиції» (МВФ, 2009) / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external/data-sector-external#5>
14. Експортна стратегія України: Дорожня карта стратегічного розвитку торгівлі 2017–2021 / Міністерство економіки України. URL: <http://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=e6ab10fa-0ad9-4fe4-b8be-32f570693b64&title=EksportnaStrategiiaUkraini-DorozhniaKartaStrategichnogoRozvitkuTorgivli2017-2021>

Науковий керівник – Малярець Л. М., доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри вищої математики й економіко-математичних методів Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця

REFERENCES

- Andryshyn, V. P. "Faktory efektyvnosti eksportnoi diialnosti pidpriemstva" [Factors of Efficiency of Export Activity of Enterprise]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*, is. 5, part 2 (2014): 11-14. http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_05/75.pdf
- Barannik, I. O. "Formuvannia analitychnoho zabezpechennia rozroblennia stratehii rozvytku ta vykorystannia eksportno-importnoho potentsialu pidpriemstva" [The Formation of Analytical Provision of Working-Out the Development Strategies and Use of the Export-Import Potential of Enterprise]. *Biznes Inform*, no. 12 (2017): 250-255. https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2017-12_0-pages-250_255.pdf
- Chalapko (Kalnyk), L. D., Peretiak, L. A., and Kozak, S. I. "Eksportnyi potentsial Ukrainy: problemy i perspektyvy realizatsii" [Export Potential of Ukraine: Problems and Perspectives of Implementation]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, no. 26.2 (2016): 247-253. DOI: <https://doi.org/10.15421/40260237>
- Dunska, A. "Eksportno-importna diialnist Ukrainy" [Export-import Activities of Ukraine]. *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo*, no. 3 (2016): 36-46. [http://zt.knute.edu.ua/files/2016/3\(86\)/5.pdf](http://zt.knute.edu.ua/files/2016/3(86)/5.pdf)
- "Eksportna stratehiia Ukrainy: Dorozhnia karta stratehichnoho rozvytku torhivli 2017-2021" [ENGLISH_UA Ukraine's Export Strategy: Roadmap for Strategic Trade Development 2017-2021]. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy. <http://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=e6ab10fa-0ad9-4fe4-b8be-32f570693b64&title=EksportnaStrategiiaUkraini-DorozhniaKartaStrategichnogoRozvitkuTorgivli2017-2021>
- Hrynko, P. O. "Diahnostyka faktoriv zovnishnyoho sere dovshcha, yaki vplyvaiut na rozvytok eksportno-im portnoi diialnosti promyslovykh pidpriemstv" [The Diagnostics of External Environment Factors Influencing the Development of Export-Import Activity of Enterprises]. *Biznes Inform*, no. 8 (2018): 51-56. https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2018-8_0-pages-51_56.pdf
- Lipych, L. H., and Fatenok-Tkachuk, A. O. "Faktory vplyvu na rozvytok zovnishnyoekonomichnoi diialnosti mashynobudivnykh pidpriemstv" [Factors Influencing the Development of Foreign Economic Activity of Machine-building Enterprises]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 5 (2008): 29-32. http://www.economy.in.ua/pdf/5_2008/8.pdf
- Maliarets, L. M., and Proskurnina, N. V. *Kontrolinh zovnishnyoekonomichnoi diialnosti pidpriemstva: analitychnyi pidkhid* [Controlling the Foreign Economic Activity of the Enterprise: An Analytical Approach]. Kharkiv: Vyd. KhNEU im. S. Kuznetsia, 2014.
- Mazaraki, A. A., and Melnyk, T. M. *Rehuliatorna polityka u sferi zovnishnyoi torhivli* [Regulatory Policy in the Field of Foreign Trade]. Kyiv: KNTEU, 2010.
- "Pershyi vitse-premier-ministr Ukrainy okreslyv priorityetni kroky shchodo podalshoi intehtatsii Ukrainy v YeS" [The First Deputy Prime Minister of Ukraine Outlined Priority Steps for Further Integration of Ukraine into the EU]. Uriadovyi portal. <https://www.kmu.gov.ua/news/pershij-vice-premyer-ministr-ukrayini-okreslyv-priorityetni-kroki-shchodo-podalshoyi-integraciyi-ukrayini-v-yes>
- Ponomarenko, V. S., and Piddubna, L. I. "Problemy ta vykyky transformatsii mekhanizmiv mizhnarodnoi konkurentsii ta konkurentospromozhnosti" [Problems and Challenges of Transformation of Mechanisms of International Competition and Competitiveness]. In *Konkurentospromozhnist: problemy nauky ta praktyky*, 54-70. Kharkiv: FOP Pavlenko O. H.; VD «INZhEK», 2011.
- "Statystyka zovnishnyoho sektoru Ukrainy za metodolohiiu 6-ho vydannia «Kerivnytstva z platizhnoho balansu ta mizhnarodnoi investytsiinoi pozytsii» (MVF, 2009)" [External Sector Statistics of Ukraine According to the Methodology of the 6th Edition of the Balance of Payments and International Investment Position Manual (IMF, 2009)]. Natsionalnyi bank Ukrainy. <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external/data-sector-external#5>
- Shkurupii, O. V. et al. *Zovnishnyoekonomichna diialnist pidpriemstva* [Foreign Economic Activity of the Enterprise]. Kyiv: Tsentri navchalnoi literatury, 2012.
- Yakushev, O. O. "Zovnishni ta vnutrishni zahrozy zovnishnyoekonomichnoi diialnosti Ukrainy" [External and Internal Threats to Ukraine's Foreign Economic Activity]. *Kultura narodov Prichernomor'ia*. 2012. <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/46504/25-Yakushev.pdf?sequence=1>